

MAGYAR IZRAELITA,

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Mezei Mór.**

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhozhordással, vidékre postai szétküldéssel. Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet. Kiadó hivatal: Lipótvárosi templomtér 6 sz.</p>	<p>Megjelenik minden pénteken egy egész íven. Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számíttatik.</p>
---	---	---

Midőn az általam megalapított „Magyar-Izraelita” szerkesztőségétől, máskülönböni foglalkozásaim miatt ezennel végkép visszalépnék, őszinte hálámat nyilvánítom a t. c. közönségnek tanúsított részvéteért. s egyszerűen az általam megindított vállalatot, valamint az új szerkesztőt is, kit mint eddigi főmunkatársat működéséről, s úgy hiszem előnyösen, megismerni alkalmuk volt a lap t. olvasóinak, további szives pártfogásába ajánlani bátorodom.

Pest, április 15-kén 1862.

Dr Rokonstein Lipót
rabbi.

Átvévén a jelen számmal szerkesztőségét e lapnak, melynek ez év eleje óta vezér-főmunkatársa valék, felvilágosítással tartozom a t. c. közönségnek arról, fog-e, s minő változásokat fog az új szerkesztő a lap által eddig követett irányba hozni?

Azon körülmény, hogy a lap eddigi számai is az én kezemből kerültek az olvasó közönségébe, felment attól, hogy kimerítő programmal lépjek fel, s inkább csak azon pontok kijelölését teszi kötelességemmé, melyekre vonatkozólag saját nézeteimet, az eddigi felelős szerkesztőnek a laphoz viszonya miatt, tökéletesen nem érvényesíthetem.

A történet a személyesített örök igazság!

És e történet azt tanítja, hogy valahányszor és valahol hitfelekezetünk irigyre lépett a korszellemmel, az sem ősi vallásunknak, sem híveinek nem vált kárára.

És e történet azt tanítja, hogy valahányszor és valahol az előítéletek álisteneinek másfél évezreden át hozott emberáldozat, a zsidó népfaj, visszahelyeztetett a társadalomba, a visszahelyező nemzetek erkölcsi s anyagi jólétének egyik legkitünőbb tényezőjévé, az anyai keblüket feltárt hazáknak híj, áldozatkész gyermekévé vált.

S így a mint kölcsönös a gyarapodás; úgy egyaránt, s karöltve jár mindkét oldalon a kötelesség, előmozdítani a nagy társadalmi műtétet, melynek eredménye hitfelekezetünkre nézve a szabadság és erkölcsi jobblét; de ma-

gára a társadalomra nézve is tetemes erősbülés, anyagi s szellemi haladás.

S ezen igazság szabályozandja e lap magatartását hitfelekezetünknek az egész nemzethezi viszonyára nézve.

Fáradhatlanul sürgetendi más vallásu honfitársainkat, hogy a teljes polgárosítást társadalmilag is végrehajtani ne késsenek.

Mert bünt követnek el a közházán, midőn az annak jólétét előmozdítható, fejlődését biztosítható, annyi anyagi és szellemi tehetség felett rendelkező tényezőket örökre hozzáfűzni elmulasztják, sőt a közreműködéstől épen eltiltják, és így rendszeresen elidegenítik.

De fáradhatlanul sürgetendi hitfeleinket is, hogy résztvevők keressék és gyarapítsák a rokonszenveket saját közzeledésük által gyorsítván a végleges megoldást.

Mert vétenénk vallásunk ellen, ha a bántalom feletti elkeseredettségünkben elfojtanók azon kitünő sajátosságát, miszerint párhuzamosan haladhat minden korrallal, s híveit mindenütt a hazájukhoz való ragaszkodásra serkenti.

Mi hitfelekezetünk belügyeinek rendezését illeti, ezenül is folytonos figyelemmel kísérendem hitközségi intézményeinket és hitfelekezeti iskoláinkat.

A hitközségek szabad rendelkezési jogát fentartandónak, és kellőleg biztosítandónak vélem; de e községek közös érdekeinek tekintetéből egy országos képviselőlet létesítését tartom szükségesnek, már csak azért is, mert hitfelekezetünknek az államhatalomhoz viszonya csak akkor fog szintugy rendezhető, mint az a bevett vallásfelekezeteknek törvényesen ígértetett, ha ily központi képviselőletünk leszen, ez pedig a teljes jogegyenlőségnek egyik leglényegesebb követelménye; de azon visszas, minden értelmes zsidó vallásérzetét a legmélyebben sértő kifakadások és visszaélések, melyekkel vallásközségi mozgalmaink között, fájdalom oly gyakran találkozunk, is csak azért lehetségesek, mert a községeket egybefűző kötelek, a központi képviselőlet hiányzik.

Magával e vallásközségi mozgalommal szemben, állásponthoz semlegesség. — Mert ha valóságos hitszakadástól tartani nem kell, egyáltalában nem bírom helyeselni, hogy bárkinek lelkiismereti szabadságát, még változatlan valláselveink, szerencsére elég tág, határain belül is korlátozzuk.

En részemről vallási szertartásainkban sem látom szükségeseknek a reformokat, de hogy e tekintetben őseink kegyelmes szokását sértetlenül megóvhassuk, szigorúan szükséges megkülönböztetni a tulajdonképi vallási élet, és a polgári társadalom között; ez utóbbinak szabványaira nézve egyedül a korszellem követelményei lehetvén irányadók.

Mezei Mór.

A tanügyi értekezlethez.

Általánosan tudvalevő dolog, hogy épen azon tárgy, mely a múlt évtizedben ránk sulyosodott ujiskolai szervezet előtt, mind nyilvános, mind magán népiskoláinkban különös előszeretettel és a legszebb sikerrel ápolatott, értem a hazai történelmet, az utolsó évtizedben tökéletesen elhanyagoltatott, és valóságos terra incognitává tétetett elannyira, hogy Magyarország iskoláinak növendékei magukat inkább hottentottáknak, mint magyaroknak képzelhették. Ezen nem eléggé kárhóztatható rendszer természetesen azt is eredményezte, hogy azok, kik annakelőtte a tudományok ezen ágával örömet foglalkoztak és iskolai irodalmunknak e szakmába vágó kézi könyvekkeli gazdagításában nemes buzgalommal versenyeztek, serkentés hiányában ahoz többé kedvet nem érezhettek, úgy hogy 13 év óta e tekintetben majdnem semmi sem történt. — És miután e nembeli régibb kézi könyveink közül némelyek kath., mások prot. szerzők elmeszüleményei, és ennél fogva hitfelekezeti színezettől nem egészen mentek; miután továbbá azon oknál fogva, hogy némelyek túltömött, cikornyás, döcögős és rőfnyi hosszúságú mondatokban bővelkedő nyelvük miatt nagyrészt német ajku izr. tanoncainkra nézve érthetlenné, nehezen megrághatók és emészthetők, következképp unalmasak, fárasztók, idő s kedvrablók; mások pedig a miatt, hogy vagy nem kérdések s feleletekben szerkesztvék, vagy ha igen, a feleletek rendesen oly hosszúk, hogy a végén már alig tudhatni, mely kérdésre adattak, — némelyek meg az által, hogy magyar és német szöveggel irvák, a gyermeket egyenesen gondatlanság s figyelmetlenségre szoktatják; végre pedig azok, melyek az egyik fejedelemtől mindössze is annyi említésre méltót tudnak fölhozni, hogy született, élt, uralkodott és meghalt, míg egy másikról kelleténél több, a gyermeket nem érdeklő és általa föl sem fogható tényeket halmoznak össze, jó lélekismerettel szinte nem ajánlhatók; — mindezen nehézségek s bajok gyökeres orvoslása végett én következő javaslatot bátorkodom t. kartársaim figyelmébe ajánlani: Szerkesztessék az izr. népiskolák számára egy, a hitfelekezeti érdekeknek megfelelő, és a történeti hűség s igazságtól átlengett hazai történelem, de oly szabatos, világos, folyékony, és minden cikornya nélküli népszerű magyar nyelven, hogy az az olvasó könyvet is tökéletesen nélkülözhetővé tegye.*)

Ez azon eléggé nem méltányolható előnyt nyujtaná,

*) Mi még óhajtanók, hogy e tankönyvnek hitfelekezeti színezete abban álljon, hogy az kellő figyelemmel legyen a magyarhoni izraeliták történetére is. Erről ifjaink rendszerint semmit sem tudnak, s miután később a középtanodában sem kapnak ebből oktatást, a hiány pótlása egyenesen az izr. néptanodának lesz feladata.

Szerk.

hogy a tanító, nem levén kénytelen a nyelvgyakorlásra és a történelemre külön-külön órákat fordítani, az olvasmányt kellő ügyesség és tapintattal nyelvileg és tárgyilag kezelve, mindkettőt naponként ugyanazon könyvből és ugyanazon órában együttesen és egyszerre legkisebb kölcsönös csorbítás nélkül a legszebb sikerrel oktathatná.

Ily eljárás több tekintetből sokkal célszerűbb és előnyösebb lenne a mostaninál. Tapasztalásból szólok. A legtöbb iskolában még ma is azon, magában véve ugyan nem helytelen tanmódszert követik, hogy az olvasó könyvet egyszersmind nyelvtani és irálybeli gyakorlatokra használják; mi ellen akkoriban, mikor a hazai történelem és honi földrajz tantervünkben nem volt található és az olvasókönyv az iskola valóságos Alkoránjának tekintett, úgy hogy a népiskola körébe eső legtöbb tantárgy csak az olvasókönyv oda célzó részeinek olvasásakor érintetett amugy fülhegygyel, természetesen senkinek semmi kifogása nem lehetett; de a mostani időkben, midőn minden tantárgyra külön, főleg pedig a magyarok történetére a lehető legnagyobb gondot s figyelmet akarjuk és kell is fordítani, a kissé gondolkodó tanítóban önként azon kérdés támad: valljon a helyett, hogy nyelvgyakorlatokra nagyobbreszt sem ész- sem szivképzésre nem alkalmas üres olvasmányokat használjunk, és az előtünk ismeretes utmutatás szerint, a gyermekek által leirassunk s könyv nélkül bemagoltassunk, nem lenne-e jobb azon célra különösen a 4-dik osztályban, érdekes és tanulságos hontörténelmi olvasmányokat használni?

Kiváltképp ha még azon nyomós körülményt is fontolóra vesszük, hogy míg az eddigi eljárás mellett az amugy is szüken kimért idő elforgácsolása és a miatt, hogy jobbadán német ajku vagy legalább oly tanoncokkal van dolgunk, kiknél a magyar nyelven előadott tantárgy megtanulása most még meglehetősen nehézséggel jár, egy egész éven át a honi történelemmel a legjobb akarrattal sem melhetünk sokkal többre, mint hogy az év végén fáradságunk némi jutalmául büszke öntudattal elmondhatjuk: nesze semmi, fogd meg jól! — az általam javaslatba hozott kezelési mód által azt nyerjük, hogy a nyelvtani és irálybeli gyakorlatok kellő tekintetbe vétele mellett az eddig vagy épen nem, vagy csak pro forma oktatott hazai történetet is alaposan, tüzetesen és egészben tárgyalhatandjuk.

Hogy hazánk történetének előadásánál nem bizonyos charlatánok példáit kövessük, kik tudakosságuk fitogtatása, vagy kundschaftok csődítése végett zsenge tanítványaiknak Chimborassó-, Himalaya- és Kinchinjungáról papolnak; hanem az előadott eseményeknek sokkal közelebb fekvő, és ennél fogva növendékeinket is inkább érdeklő színhelyét, azaz a honi földrajzot tanítsuk, erre nézve, úgy hiszem, valamenyien egyetértünk. Az általam megpendített eszme biztosabb valószínűsítése tekintetéből célszerűnek tartanám még, ha a főnemlétt tankönyvhez könnyebb tájékozás végett egy utmutatásforma bevezetés is mellékeltenék.

Végül ki kell jelentenem, miszerint jelen javaslatom koránsem áll ellenkezésben az olvasókönyv iránt már elébb kifejtett nézeteimmal, miután a második nyelvgyakorló s olvasókönyvet a harmadik, az e helyen ajánlottat pedig, mint már mondtam a 4-ik osztályban kívánnám használtatni.

Fölkérem tisztelt üggyársaimat, valamint általában mindazon szakértő férfiakat, kik a f. hó 27-kén Pesten az

Izr. Magyar Egylet termeiben tartandó országos tanítói értekezlet tanácskozásaiiban részt venni szándékoznak, gondolkozzanak e tárgy fölött, hogy személyes érintkezésünk alkalmával egymást annál jobban megérthesük.

Rózsási József.

Országos tanítói segély-egylet.

(Sz.) A tanítói egylet alakítása egyike azon pontoknak, melyek a f. hó 27-én Pesten tartandó tanügyi országos tanácskozásoknak lesznek tárgyai.

A kérdés elég fontosnak tetszik, hogy az érdekelteket iránta előlegesen is tájékoztassuk; megjegyezvén, hogy nem épen saját speculativ eszméinket akarjuk itt kifejteni, hanem mennyire lehet hiven visszaadni azt, mit az e kérdés felett tanácskozó szakférfiaktól hallottunk.

Az egylet szervezete e szerint fővonásaiban következő volna:

Minden résztvevő tanító belépténél fizetne 4 ftnyi felvételi díjat, azonkívül 4 ft. évdíjat. A községek, hogy tanítók, azok özvegyeinek és árváinak nyugdíjáról gondoskodjanak, minden tanítójuk után évenként fizetnének 5 ftot.

Felvéve, hogy 200 községi tanoda létezik átlag 3, 3 tanítóval, e 600 tanító után a községek fizetnének évenként 3000 ftot; maguk a tanítók 2400 ft felvételi díjat, és ugyanannyi évdíjat; ugyszinte vagy 100 magántanító felvételi díja és évdíja 400—400 ft.

Nem számítva tehát az alapító és tiszteletbeli tagok járulékait, és egyéb segélypénzeket, az első öt évben befolyna 31,800 ft. — Ha az első öt év alatt csak a 2800 ftnyi rendes tagbeli évdíj fele része, 1400 ft fordíthatnék segélypénzekre és nyugdíjakra, öt év múlva 25,000 ftnyi pénzalap volna, s ennek kamataiban, ugy a rendes évi jövedelmek képében évenként 7000 ft. állana nyugdíjakra rendelkezésre. *)

Az ily egyletnek jótékony hatása kézzel fogható.

Községeink igen csekély kiadás mellett — átlag 15 ft. évenként — megszabadulnának a gondtól, hogy majdan ügyefogyott tanítóikat, ezek özvegyeit és árváit, a kisebb községekre nézve némelykor nem kevésbé érzékeny áldozattal, nyugdíjazniok kellend.

A tanítók csekély áldozattal maguknak keresetkép telenségük esetére, ugy özvegyeiknek és árváiknak biztosíthatnák azon segélyezést, melyet egy tanítói nyugdíjintézet hiányában, máskülönben nélkülözni kénytelenek.

S még más nagyon nevezetes visszahatása is volna ez egyletnek, legalább idővel tanítóinkra.

Sokfelül s mindennap halljuk a panaszt, hogy nálunk nagy hiány van jó tanítóknak. De miért? Valljuk meg, nagyrészt azért, mert egyetlen egy karnak sincsen oly biztosítatlan vagyoni állása, mint épen a tanítóknak. Innen van, hogy nagyon ritka az atya, ki gyermekét tanítónak szánja; innen van, hogy nálunk legtöbb eset-

*) Mi e mellett még azon reményt is tápláljuk, hogy az alapító és tiszteletbeli tagok járulékaik, ugy egyéb adakozások, hitfeleink ismert jótékony szelleme mellett, jelentékeny összeget eredményezendek; sőt a magyar helytartó tanács sem fogná talán az izr. országos iskolai alaptól nyújtandó segélypénzt megtagadni.

ben csak az lesz tanítóvá, ki más pályán anyagi, sőt némelykor — nem akarjuk mondani gyakran — szellemi nehézségek miatt nem boldogulhatott.

Ha a tanítói egylet legalább annyi biztosítékot nyújt a tanítónak, hogy az életben oly gyakran ránk nehezedő balesetek nem kényszerítendik őt a koldulásra, — a viszony megváltozandik, és sok oly képesített egyén fogja e pályát felkeresni, ki azt most kerüli.

S így csak ez egy indítvány is teljesen megérdemli, hogy a megnyitandó tanügyi értekezletekben mind a községek, mind a tanítók mentül élénkebb részt vegyenek.

Szemle.

(M.) A bécsi „Vaterland“ nagyon megijedt attól, hogy a pesti kereskedelmi testület két izraelitát választott váltótörvényszéki ülnökké.

Ő ebben nem látja a rokonszenv jelét, hanem a támadó gyűlölet nyilatkozatát, és inti a magyarhoni izraelitákat, óvakodjanak eleve a népdüh közelgő kifakadása ellen.

Mi itthon, nincs miért tagadnunk, még a „Vaterland“ vészjóslata után is, csak testvériségi közeledésként üdvözljük a pesti kereskedő testület választását, s egyáltalában nem látjuk oly komor színben a dolgokat. — A magyarhoni izraelitáknak a jövő már csak jobblétet hozhat, s hozni fog is, meglehet bár nem oly mértékben mint azt óhajtjuk, de zsidóüldözésektől sem kell tartanunk. — Ha a kisszerű előítéleten tulemelkedett szabadelvűek nálunk nem oly gyakoriak is, mint például Frankonban, de a „Vaterland“ eszményei is oly ritkák, mint a fehér hollók.

Nem ugy a „Vaterland“ hazájában. Bécsben.

Nem csak hogy a „Kirchenzeitung“ is reproducálta a „Tyroler Stimmen“ azon állítását, miszerint historialag bebizonyított tény, hogy a zsidók a pessachesti ünnepnél keresztény-vért használnak, — a bécsi egyetem egyik új tanára is tett oly nyilatkozatot, mely felizgatta nemcsak a zsidóknak, hanem általában a felvilágosodottság barátainak kedélyét, és nagy mértékben foglalkoztatta a bécsi politikai, és nem politikai sajtót.

Dr. Michaelis, magántanár a bécsi egyetem orvostani fakultásánál, a gyógyászati szaklapokban oly nyilatkozatot tett közzé, melylyel ellenségeivé tette az egyetemi polgárokat. Midőn tehát első előadását volt tartandó, hallgatói lármával és püsszegéssel fogadták. Eddig a dolog minket nem érdekel, hanem ekkor dr. Michaelis, ki „zsidóból lett keresztény“ azt mondta hallgatóinak, hogy ha püsszegni akarnak, menjenek a zsinagógába! A vallásbeli gyűlöletnek ezen rögtöni s indokolatlan kifakadására, a tanterem üresen maradt. De az udvarban megvárták és kérdőre vonták a tanárt hallgatói bántó megjegyzése végett. Dr. Michaelis indulatosságával mentegőtődött. —

A tanárnak kifakadása egyébiránt nem olyan sajnós, a milyen örvendetes az egyetemi polgárok helyes magatartása; de annyit az eset mégis bizonyít, hogy a Lajtán tul sem virradt még fel az igazi értelmiség napja, s hogy ottani hitfeleink sem élnek Eldorádóban, mint ezt a magyarhoni izraelitákkal ellüeteni egyszer mászor próbálgatják.

De térjünk vissza a hazaiakra, ugyis jut nekünk saját ajtónk előtt seperni való elég.

Az egri főgymnasium mózesvallású növendékei nyilatkozatot adtak az „Egri Pósta“-ban, melyben kijelentik, hogy ők a hitközség rabbiját vallástanáruul el nem ismerik, hanem a község által elbocsátott régibb vallástanárukhoz ragaszkodnak. A személyeket itt egészen közönyösnek tartjuk, s nem is bíraskodhatunk a felett, helyesen cselekedett-e az egri hitközség, midőn előbbi hittanárát elbocsátotta, de még kevésbé bíraskodhatik e felett egy a gymnasium nyolcadik osztályának padjaiban ülő ifju. — Mi úgy tudjuk, hogy a tanszabadság csak az egyetemen kezdődik, azon alól a tanuló azon tanárt tartozik hallgatni, kit neki az illető iskolai hatóság kijelöl, ezen iskolai hatóság pedig az izr. vallástanításra nézve nem más, s nem is lehet más, mint az illető hitközség, melynek rendelkezéseit, hiszszük, az egri főgymnasium t. igazgatója érvényesíteni annyival inkább el nem mulasztandja, miután azt, hogy a tanár működése tanítványainak elismerése által feltételeztetnék, eddig soha sem hallottuk. Laza fegyelemre, vagy még rosszabbra mutat mindenestre az, hogy egy pár gymnasiumi tanuló nyeglésége kérdéssé teheti a rabbi hittanári tekintélyét.

Még sajnosabb azonban az, hogy épen azon ifjaink, kik a magyar zsidó értelmiség tagjaivá készülnek, midőn épen arról van szó, hogy hitközségeink vallásbeli függetlenség végre valahára életbe lépjen, a helyett hogy se-

gédkezet nyújtani törekednének, lépéseket tesznek az amugy is gyenge lábon álló hitközségek ellen, melyek azokat kivetkőztetik a tekintély azon végfoszlányaiból is, melyek nélkül hitközség létezése már nem is képzelhető. —

Még egy megjegyzést az Allg. Ill. Judnz. utóbbi számának egyik cikkére.

Az Allg. Ill. Judnz. az izr. tanítói képzőintézetek átalakításáról szólván, dicsérőleg említi fel a pesti tanítói képezde eddigi működését. E jelentésben egy alkalmatlan sajtóhibát fedeztünk fel; — az mondatik ugyanis, hogy az intézetnél a mindkét évbéli jelöltek hetenként nyolc órai vallásoktatásban részesülnek, holott csak két órai vallásoktatást akarhatott a cikkíró mondani; s így feltehető, hogy a következő mondatban: „meg kell tehát engedni, hogy ezen intézet jelenlegi szerkezetében áldásosan a zsidóság érdekében „nem“ működhetik“, szintén csak sajtóhibából maradt ki a „nem“ szócska. — E sajtóhibákra akartuk az Allg. Ill. Jud. t. szerkesztőségét figyelmeztetni, s részünkről azt a megjegyzést hozzá tölteni, hogy a magyar nyelv sem részesül ez intézetben oly figyelemben, hogy annak gyökeres átalakítását óhajtunkunk nem kellene.

Azonban a mi nincs, az még meglehet; s miután a m. helytartó tanács ez átalakítást a magyar tanítói állomás rendszeresítésével már meg is kezdette, a többiekre nézve is a legjobb reménnyel vagyunk!

TÁRCA.

Husvét.

Zsidó életkép.

Bärele alig tudta lezárni szemeit az észak.

Holnapra ígerte meg anyja, hogy kiviszi a sütőházba s még alig pitymallott, a kis legény már talpon volt, s néhány perc múlva az előülésen lógázza lábait. Apró markáival ugyancsak szorongatta a gyeploszárat, vagy szőrmentében bánt a lovakkal a mennyiben szépen megsimogatta a keselyt meg a csillagot, s még akkor sem igen tágtott, midőn édes anyja szörnyűközve állt meg a küszöbön s mindenféle mérges szelekkel hordatta el felmagzó reménységét. Pista kocsis, ki épen most emelte saráglyába a husvétit lisztet, biztatólag kacsintott a fiura, kit nagyon szeretett és voltaképp maga nevelésének vallott. Csikóvértű gyerekeknek mondta, kit kár az irás mellé fogni, s megtörtént, hogy midőn a chéderben kell vala Bärele urfinak nyomorgatni a dikdiket¹⁾), künn kóválygott nevelőjével a lóherésben, és segítette a lovakat megitatni, békóba verni, vagy a Pista kaszála rendet tölgyűjteni. Nem is hitta ugy, hogy Bärele, hanem druszájának, kis Pistájának szólította.

A sütőház előtt birkózott a sok gyerek, vagy a laposban futkározott, míg néhány különválva a bucka tövében vajt mély gödröt, mit elcsufoltak kemencének, s rakták bele a tenger maceszt, mit nagy szorgalmasan készítettek — sárból.

¹⁾ E tárcacikkek nagyszámú keresztény olvasóinak könnyebbségére magyarázatot teszünk az előforduló héber, vagy zsidó jargonbeli kifejezésekhez.

²⁾ dikdik = héber nyelvtan.

A házban éktelen kacagás és dalolás.

Jobbról balról két sorban, hatalmas leánykarok nyújtózták a tésztát; míg a tésztacsináló egyre veri markáival a kovásztalan pépet, nehogy megkeljen ujjai alatt. A mechanika, mely az utazás romantikáját kivetkőzteté lényegéből, a maceszgyép által is véget vetett a maceszgyártás költészetének. Maholnap semmi sem lesz többé regényes. Az emberek sebtében születnek, gyorsan élnek, s egyedül csak a megházasodás történik lassan, meg-gondolva, pedig leginkább ennek kellene menni „per d a m p f.“ A lányok legalább azt hiszik, s van-e oly udvariatlan olvasóm, ki olvasónőimet meghazudtolná? Reményilem, óhajtom.

Bőrech a tésztacsináló aféle fogas ember, ki szemmel tartja a vászoncelédeket s ámbár hébe-korba ki-kiszalaszt száján valami tréfát, komolyan összeszidja őket ha lankadni kezdenek. A mokány Bőrech egy hüvelyben van a komoly Bőrechchel s a kilelek³⁾ keresett mindenese. Ő tapossa be őszszel a káposztát, ő pingálja ki tarkára a konyhát, ő huzza be himesre a vedlett pamlagot, ut figura docet ő gyurja a husvétit tésztát, s ha ünnep jó a községbe, ő nyírja rendre a fiatal Izraelt, nehogy kócos üstökkel éktelenkedjék Isten és világ csufjára a szent napon.

Bärele, belefáradva az iszapos mesterségbe, már vagy egy félórája nézi az ügyes Bőrechet s mindaddig nem tágtit meg ez egy „halacska“ ki nem hasít neki a tésztából, mely a „belökő“ kegye folytán csakhamar pirosra sülve kerül ki a sustorgó máglyából. Izetlen, sótalan — de azért mégis jó, mert „halacska.“

Otthon fenekestől van fölfogatva a házi rend.

³⁾ hitközség.

A surolás, meszelés, kaserolás,⁴⁾ csiszolás végét hosszát nem éri. A régi edény fölvándorol a padlásra, mely alkalommal az iskolából otthon cseppent Bärele ernyedetlenül segíti anyját, s a padlásról az ötödéve vett új edény ismét lekertül, mely procedúra alatt fölle török néhány tálnak vagy csészének: úgy hogy mégis szükségessé válik a megfogyott edényt felszaporítani.

Az erev t⁵⁾ megelőző napon a rendjebomlott szobából minden chomec⁶⁾ száműzetik, mialatt a lábatlankodó, szófoga-datlan Bärele nyomatékosan ajánlatik apja figyelmébe, hogy a többi chomeccal együtt édes fián is adjon tul, mert a holnap este szánt ujdonat új kaputot meghurcolta már az utcán, melynek porában bukfeneket vetett. Megigérik neki, hogy hajlós subogóval majd kiporolják az új kaputot — ha Bärele is lesz benne. A kis fiu szégyenkezve a fal hosszán végig dörzsöli magát, s hátán elviszi a még meg nem szikkadt meszet, mi újabb kifakadásokra készíti anyját, ki egy szál jontovig⁷⁾ főzőkanállal még elég közel érte megugró fiacskáját, s ez elég korán sejtette még meg a veszedelmet, hogy mindössze is egy nadrággombot hagyjon a csatatéren.

Erev jomtof, erev jomtof! Husvét! Voltakép nálunk zsidók-nál kenyérvét. A mit az egyiptomi nap forró sugarai szárazra sűtöttek, azt ma macesz alakjában veszszük magunkhoz álló nyolc napig, de sokszor oly jóízű kiadásban, hogy házi asszonyaink ügyességét nem tudjuk eléggé nagyra becsülni, mely a sziklából vizet, a maceszból pompás tortákat, tésztákat varázsol, s minde-nek előtt és fölött azon porhanyó gömböcök birják teljes elismerésünket, melyeket senkisé tud úgy elkészíteni mint a zsidó asszony, és semmiféle zsemlye morzsából nem csinálhatók. Ez zsidó specialitás s engedjék meg nekünk, hogy erre is büszkék legyünk. Őseink azért mégis jóízűeket ettek az első maceszből, mert hiszen az a s z a b a d s á g kenyere volt, s mint ilyen, mai nőnokaiknak minden ügyessége mellett is, a legfinomabb husvétí tortával sem pótolható. Szabadjon nekünk tehát, miután a fűszerek közül csak a köny sója jutott, konyhai módon tenni izessé a száraz maceszt, s érzük be azzal, hogy utcáinkon nem tolong többé a földtűtött tömeg, mely a husvét estéjén megölt keresztény gyermek véérért akar boszút állni. Ha szabadok nem vagyunk is, édes béke száll szívünkre ha a kikelet meghozza nekünk peszach⁸⁾ derült ünnepét.

Az eszterhéj alatt a sugár fűcske fészket javítgatja, a gólya merész ivekben uszik a határtalan aetherben; tán mindketten átröptettek azon a nagy sivatagon, melyen elődeink vonultak egy szebb hazába? Ha közénk érkeznek e kedves madarak a tavasz üde levegőjét szívjuk keblünkbe, az újraébredés édes sejtelve rezeg át a természetben és lelkünkön. A fecske meghozta, a lány szellő megsugja, a verőfényben fürdő pacsirta hirdeti, a bilincseit vesztett folyó elzúgja. Ki akarja azt tőlünk elvenni? Jövel ó szabadság, üdvözlégy peszach szent ünnepe!

Az apró házak közt nagy élet van.

A hazatérő férfiak ünnepi hangulatban és ruhában. Bärele, a kiporolás veszedelmét szerencsésen kikerülve, boldogan hordja most az új „kadrupot“ s szörnyen mecepekedik apja talsz-⁹⁾ zacskójával, melybe ma a természetes husvétí machszor¹⁰⁾ van gyö-möszölve. Mindamellettt időt lel le-lekapni új sipkáját fejről, melynek bojtjában úgy elgyönyörködik, míg a fényes simlé-

der t könyökével végig-végighúzza, hogy hadd ragyogjon még jobban.

A konyhából étvágy-gerjesztő illat terjeng szét. Ugy ragyog minden mint a nap, a homályos ónedény is úgy sugárzik mintha rokonságot tartana ama két ezüst gyertyatartóhoz, melyek a hét águ, felgyújtott lámpa alatt állnak.

Reb Jozsef¹¹⁾ átlépi a ház küszöbét. Felesége, leány-gyer-mekei eléje jönnek s úgy fogadják őt mint királyt. Király is ő ma, bár uralkodása a husvét dacára is pünkösdi királyság. Az asztalfőn ott a trónus, lágy párnából lágy szeretettel megvetve. A ház ura leereszkedik negélyzetlen méltósággal, ünnepi komoly-sággal.

A hófehér abroszon csak úgy csillog villog minden. A maceszek le vannak terítve, a földi lét sanyaruságait jelképező torma, a könyek symboluma a sós víz, a petrezselyemnek tán reményt jelentő zöldje stb. csinos rendben vannak fölállítva.

Az ünnepélyes szertartás kezdetét veszi s a mély csendet megszakítva, csengő hangon zengi el reb Jozsef a beköszöntő imát. Azután Bärele a „kronprinz“ elhadarja a manistanét¹²⁾ s míg a család apró tagjai több-kevesebb vitézséggel gyürik le az „élet sanyaruságait“ a „reménységet“ s „könyeket“, s az egyptomi népvándorlás százszor hallott részletein is épültek már a gömböcös leves várandóságában türelmetlenkedő ifju kedélyek: a kedves, párolgó leveses tálat nagy valahára behozza Esztike, s az asztal kellő közepére teszi. A gólya tudja hogyan történt, hogy a trónus vánkosai közül mégis kikapta az a f i k ó m e n t¹³⁾, pedig csak látni való volt, hogy mindegyik kezével egy-egy fü-lébe fogózott a leveses tálnak.

Bärele mód nélkül fészkelődik s erősen bizonygatja, hogy ő szereti a husvétí gömböcöket s megtudna enni belőle százat is. Édes anyja nem vonja kétségbe étvágyát, de azért képességének százasa tökéjét hármass kamattal látja jónak megjutalmazni.

Reb Jozsef megtölti az ezüst serleget, Esztike a kályha vállára teszi, és Illés proféta öreg létere is elég galáns proféta lesz, hogy ide fog betérni először, hol ily kedves bogárszemű leánya kínálja meg őt.

Oka van annak, hogy miért kerül Illés proféta pohara a kályha vállára, és nem a pitvarba. Kellemetlen tévedés folytán tavál ilyenkor Pista kocsis véges eszével nem is fogván fel más-kép a dolgot, mint hogy az ezüst serlegben neki vitték a bort: azt emberül kiüritette, megdicsérte hogy jó, s inge ujjával megtörtilve szája szélét, szépen bevitte a nagy szobába a serleget s hálál-kodva odatette a serleget az asztal sarkára.

Ma különben elég jutott ki Pista kocsisnak a szőlő nedvé-ből, s tán békét hagyott volna Illés poharának még akkor is, ha Esztike nem teszi oda a kályha vállára. De tán Esztikének ma-gának is lehettek okai, hogy közvetlenül érintkezék a jóssal. Az igaz, hogy az afikómen elcsenésének spártai virtusához oly juta-lom van csatolva, mely édesebb a szinméznel, szebb a legszebb ruhánál s jobb a jó napnál a jom tofnál is. De mikor, mikor veszi ez édes bért?

Majd megmondja azt Illés proféta, ki láttatlanban fogja azt megsugni Esztinek. Jósoljon neki szépet, jót; vigyen örömet, boldogságot szívébe; vigyen örömet, békét reb Jozsef házába ki e percben remegő kézzel, remegő hangon áldja sorra gyermekeit.

Ágai Adolf.

4) edények kifórrázása.

5) ünnep előestéje.

6) a husvétkor tilos eledetek és edények általános neve.

7) ünnepi, itt husvétí.

8) husvét.

9) templomi ruha.

10) imakönyv.

11) József ur.

12) husvétésti szertartáshoz tartozó kérdés.

13) egy darab husvétí kenyér.

Uti levelek.

I.

(Folytatás).

A hajó az ellentálló hullámokat nyugalmas fenséggel hasítá, és a hozzá simuló habokat úgy hagyta el, mint egy komoly, pedantikus aglegény, ki az ártatlan pajzánssággal nyakára boruló leányokat magától eleltávolítja.

Sok ideig néztem játékát a tajtékos haboknak, melyek mindig nagyobb köröket képezve és mindig messzibbre törve a partokhoz csapódnak, sokáig hallgattam a szellemies suttogást, mely a kis gyermekek titkolódzó enyelgéseire emlékeztetett.

Hányszor nem mosolyogtam, ha némely író elragadtatva, átszellemülten hallottam ily mindennapi jelenetekről beszélni, — és ime magam is a titokteljes susogás által a költőiség szárnyain fölvettem az eszményvilág bájos országába, hol a képzelet egy régen imádott leányzót varázsolt lelkem elé, ki tiszta kék szemével mintegy mondani látszott, hogy nélküle mennyországot nem lelhetek sehol!

Midőn ez éber álomból fölébredtem, egészen új tájképet láttam, mely mintegy hidul látszott szolgálni az isteni szellemvilág és anyagi földi élet közt.

Beesteledett.

A hold képe a nyugtalan viztükrön játszott és hosszú tűzláncként húzódott utánunk.

A híres visegrádi vár romjai állottak előttem.

Nagy Lajos dicső kora, Salamon király szomorú vége vonultak át emlékezetemen.

Ezek a ti romjaitok elfelejthetetlen nagy idők, ezen falak intő emlékek a multból, intők arra, hogy az uralkodók minden földi nagysága mulandó, s csak az dacol az idő vas fogával, mit a szeretet lángbetűivel a népek szívébe irtak.

Salamon tornya, jelenj meg rémként minden oly népatya előtt, ki gyermekei irányában csak az atya szigorát gyakorolja, de nem hogy javítsa őket, hanem hogy vesztöket idézze elő. —

Ezen színhelyen játszattott a nagy jelenet, mely egy egész család kiirtását vonta maga után.

Szegény Zách Felicián! Miért nem tudtad, hogy bünt követtünk el, ha a nagyoktól elégtételt kívánunk.

Boszudat elég drágán kellett megfizetned.

„Rosz időket értünk,
Rosz csillagok járnak:
Isten ója nagy csapástól
Mi magyar hazánkat!“ —

A híres visegrádi romok, mint mindig, úgy most is a legtöbb utazót a fedezetre csalták, kik ha nem is bensőleg, legalább utitársaik iránti galanteriából, ex officio csodálták és szépeknek, gyönyörűeknek, fölségeseknek találták Mátyás király mulató várának romjait.

Már azelőtt barátom egy velünk utazó urnak, az 1861-diki országgyűlés képviselőház egyik tagjának akart bemutatni, kit régibb idő óta személyesen ismert; de ez több újság olvasásába merült, és úgy látszott nem kereste a társaságot. Most azonban ő maga közeledett hozzánk és közönyösebb beszélgetési tárgyakról csakhamar a zsidóknak magyarországbani állapotára került a szó.

Nagyon bölcsen jegyzé meg a szabadelvű férfit, miszerint két hitfelekezet egygyéforrasztása nem kis feladat. Alig mult még el egy évszázad — jegyzé meg — hogy nem csak nálunk, de Spanyolhon és más országban is a keresztények utalattal fordultak el és keresztet vetettek, valahányszor zsidót láttak.

Ezek oly idők voltak, gondolám, melyeken a mivelt ember mosolyogna, ha szívét nem szaggatná. Hány millió ember lett ezen korszellem áldozatja, hány ezer csecsemő, kinek ártatlan lelkét még azon vétek öntudata sem bántá, hogy zsidónak születte, vértett el kerergő anyjának szeme láttára, hány ezer hittársunk tűnt el akkorában a föld színéről, kik nyugalommal várták a megöletés óráját, azt vélvén, miszerint csak azért születtek, hogy martyrokként haljanak meg.

Ha akkorában a ghettokban valaki törét egy zsidóra dobta, és a tör az esésben vagy ablakot tört be, vagy bármily kárt okozott, a zsidó, kinek mellére a tör irányozva volt, a kárt megtéríteni volt köteles. —

És ilyen korszellemre még maiglan is szoktak hivatkozni. Mosolyogj rajta ajkam, sirj rajta szemem! —

És mennyit haladtunk azóta? — A mult századokban a különféle vallás hívői ontották vérüket, most magyar ember, magyar emberrel nem tud egyesülni, most azon balfogalom uralkodik, hogy a zsidó nem magyar.

Miért?! — Feleljenek azok, kik azt állítják.

Ezen elpenészesedett eszmének köszönhetjük, hogy arról volt szó, miszerint a zsidóknak csak egyes osztályai emancipáltassanak. —

Egy lakosainak eszességéről híres helységben nagy gödröt ástak és nem tudták hová tegyék a kiásott földet. Sok fejtörés után az határozottatott, hogy új gödröt kell ásni, és abba a földet bedobni. Mondták, tették. De egyszerre azt vették észre, hogy bizony az új gödörből éppen annyi kiásott föld maradt kint, és hiába volt a fáradozás. Végre mégis a szomszéd falu módja szerint folyóba vitték a sok földet.

Igy, ha a zsidók egy része nyeri meg az egyenjogúságot, az elásott, elkorhadott eszmék új elbitéleteket szülnék. Tanuljuk meg szomszédainktól, hogy az elbitéleteket a korszellem folyamába kell sülyeszteni! Másképp nem lehet rajtunk segíteni! —

(Folytatjuk.)

Gross Károly.

Meghívás.

Az „Izraelita-Magyar-Egylet“ meghívja a t. c. izraelita hitközségek iskolai előljáróit, és lelkészeit, úgy az izr. hitfelekezeti tanodák igazgatóit és tanítóit, a nm. m. kir. helytartó tanács helybenhagyásával f. é. ápril hó 27-dik és 28-dik napjain Pesten tartandó tanügyi értekezletre, melynél az izr. hitfelekezeti tanodák emelésére, s fejlődésük előmozdítására szolgáló eszközökről lesznek a megjelenő t. szakférfiak tanácskozándók.

Összejöveteli helyül a meghívó egylet szállása, ujtér, 2. sz. 2. em. jelöltetett ki.

Pesten 1862-ik évi ápril 15-én.

Az Izraelita-Magyar-Egylet.

Dr Rózsay József, elnök.

Mezei Mór, titár.

P E S T.

Husvét van, s a husvét közeledtére önkénytelen is eszembe jutott a pesti hitközség választmányának sorsa! — Mint a házi gazda seprővel kezében zugról zugra jár,

kitakarítani az egész év alatt felgyült kovászmorzsákat, s nem bir végére jutni.

Évtizedek óta gyűlt fel a rosz gazdálkodás, a gondatlanság, a visszaélések kovásza, s mentül többet javítgat, tisztít, újít, annál több új teendő merül fel. Ha nagy bajjal kimozdít egy férgessé vált ócska butort, akkor tűnik csak elő a szeméthalmaz, mely évek óta gyűlt fel megette; ha a repedező vakolatot kijavítandó, lehámozza a felmázat, akkor látja csak, hogy magát az elhanyagolt főfalat is megtámadta már a mind tovább harapódzó corruptio.

Csak kitartás a nehéz munkában! a végsiker lesz a ki nem maradható édes jutalom.

Az utolsó napokban különben majdnem kizárólag az ünnepre vonatkozó rendelkezések foglalkoztatták a választmányt, s mondhatjuk, hogy az újközigazgatás tekintetben is előnyösen különböztette meg magát elődeitől. — A közönségnek évenként megújuló panaszait a mazoth-sütők ellen ez idén nem hallottuk; a husvéti kenyér minőségileg is jobb, ára is megfelelőbb. — A szegények között kétszáz mázsa husvéti kenyeret osztott ki a község, valamint a városi Rochuskórházban fekvő mózesvallásu betegek szertartásszerű étellemezéséről is, a szükséglet lelkiismeretes kipuhatólása mellett, gondoskodott.

A pesti helyőrség mintegy 200 izraelita katonájának, a község szolgálatmentességet eszközölt ki a katonai parancsnokságtól a két első ünnepnapra, mely időre községi költségen kaptak étellemezést.

Valamint minden évben úgy ez idén is husvét első estéjén a község termében a földművelést és kézműveszetet terjesztő egyesület növendékei számára estebéd rendeztetett a község által. Ez alkalommal az egyesület igazgatója Kern Jakab előljáró és ft Meisel főrabbi urak, a növendékeket szorgalomra és jó magaviseletre buzdítván, megható beszédet tartottak, melyben a peszach-ünnep jelentőségét is különösen kiemelték.

A növendékek a lakoma alatt egy Bauer M. L. községi tanító ur által németből magyarra fordított költeményt elénekelték; kár, hogy a magyar szöveghez nem volt magyar dallam készíttve.

A már mult számban említettem szavalati és zenészeti akadémia f. hó 13-án a városi színházban ment végbe. Bebizonyította a közönség ama rendkívüli részvét által, melyet ez alkalommal tanúsított, hogy méltányolni tudja a választmány által kifejtett buzgóságot és erélyt, melyeket a kórodának célszerű berendezése körül kifejtett! Már 7 órakor a színház minden zúgban annyira zsúfolt volt, hogy a későbbben jövők helyet sem kaphattak.

A szebbnél szebb szavalatok és énekrészek, valamint a kar és zene is, a közönség várakozását tökéletesen kielégítették; s a rendező bizottmány, de különösen annak elnöke Dr. Rózsai József ur, ez ügyben kifejtett fáradságát, a község háláját valóban megérdemli.

Az Izraelita Magyar Egyesületben az iskolai bizottság, mely most a főváros körülbelül 30 jelesebb tanítójából áll, minden nap tart gyűléseket, melyekben a tanítói értekezletre szánt javaslatok előkészítettnek. Az e bizottsághoz tartozó férfiak nagy része községi tanítókból áll, kik az ünnepek folytán nyert szünidőt a szent célnak, az iskolaügynek áldozzák fel.

Az értekezlet, mint már említettem, f. h. 27. és 28-án lesz, és nem kételkedem benne, hogy a legjobb eredményel.

T e n c e r.

LEVELEZÉSEK.

Felső-Magyarország, április hóban.

A Magyar Izraelitára nézve, mely annyi előszeretettel fogadja el a népiskoláink emelkedését hirdető tudósításokat, nem lesz érdek nélküli a következő jelentés a s. a. újhelyi mintafőtanodában néhány nap előtt tartott félévi vizsgáról.

Ámbár a nm. helytartó tanács még csak e félév folyamata alatt rendelte el a magyar nyelv behozatalát a tanszakmák nagyobb részénél, mégis a tanítói kar sietett a hazai nyelvet tanívatni még ugyan e félévben be is hozni. S mindenki, ki a vizsgánál jelen volt, észrevehette, mennyit lehet kitartó buzgalom és szorgalom, és célszerű tanmód mellett elérni, mert a siker a hazai nyelv tekintetében oly általános volt, hogy még oly gyermekek is, kik a szülei házban csak ritkán hallják a más szót, mint a zsidó-német tájszólást, szinte meglehetősen tisztasággal ejtették ki a magyart.

A hazai történet, mely az intézet három felsőbb osztályában, hetenként két-két óráig tanítatik, különös tetszéssel fogadtatott, és itt is a siker igen örvendetes volt.

Szinte ezt kell mondanom a héber tanszakokról és vallás-tanról, valamint általában a leánytanodáról is, mely utóbbiban a magyar nyelv annyival gyorsabban verhetett gyökeret, mert a leánykák ritkábban beszélik a „jargont“, s a szülei házban is inkább élnek a magyar nyelvvel.

Említés nélkül nem hagyhatom ritka buzgóságát az intézet igazgatójának, Weinberger Gyula urnak, ki dacára sokszoros bokros elfoglaltságának, a három napig tartó vizsgánál elejétől mindvégig nem csak jelen volt, hanem saját célszerű kérdései által bizonyította tapintatosságát és érdekelttségét személyesen meggyőződni a tanítványok valódi haladásáról. Eljárása a legjobb hatással volt mind a tanítókra, mind a tanítványokra nézve.

Mindezen örvendetes jelenségek azonban nem nyomhatják el azon való sajnálatomat, hogy az iskolás gyermekek száma feletle csekély. S habár az igazgatóság nem hajlandó is szigorú rendszabályokhoz nyulni, kívánatos volna mégis, ha a községbeli értelmiség a közelgő nyári félév kezdetével azon volna, hogy azon szüléket, kik inkább tapasztalatlanságból, mint meggyőződésből tartják távol gyermekeiket az iskolától, gyermekeik iskoláztatására indítsák; s meg vagyok győződve, hogy miután a s. a. újhelyi tanítók mindannyian hivatásuknak élnek, egyértelmű összműködés mellett, csakbamar a község valamennyi tagjának közös javává válandik a mintafőtanoda.

Kassán, a tanuló ifjuságnak nyújtandó vallásoktatás még mindég parlagon hever; azonfelül egy kis, de hatalmas pártnak sikerült a Bettelheim nrral a rabbinatus átvételé iránt folyamatban volt alkudozások elejtését is eszközölni. — Azonban alig hiszem, hogy e párt, dacára pillanatnyi győzelmének képes lenne saját jelöltjének a rabbi hivatalt megszerezni.

Engedje meg, t. szerkesztő ur, hogy a lapjának 12-ik számában megjelent ily című cikkhez: „Felelet egy pár rágalomra“ azon megjegyzést tehessem, hogy mi itt szerfelett roszaljuk ugyan a Ztg. d. Jud. 12-ik számában megjelent délmagyarországi levelezésben tartalmazott szenvedélyes megtámadást, de még sem roszalhatjuk annyira a szerkesztőséget, a mennyire kárhoztatjuk a levelezőnek tapintatlanságát, és a mennyire sajnáljuk, hogy ezek a magyarországi levelezők mindig tévntre akarják vezetni a külföldi közvéleményt a magyar-zsidó törekvések tárgyában.

Hogy a Ztg. d. Jud. szerkesztősége nagyon is azon van, hogy viszonyainkról tiszta átnézetet nyerjen, azt máskülönböni magyarhoni cikkei azelőtről és azutánról bizonyítják, és csak sajnálatos, hogy még mindig vannak közöttünk emberké, kik a magyar nyelv megtanulásában — bünt, s egy magyar hitszónoknak a fővárosbani alkalmazásában — magyaromaniát akarnak látni!

A tanulás csak az, hogy mindaddig míg gyermekeinknek anyanyelve nem lesz a magyar; s míg szép hazánkban még mindig akadnak emberek, kiknek főtörekvésük a magyar zsidók viszonyait a külföld előtt minden áron ferde színben fel-

tüntetni, addig minden igaz magyar zsidónak kötelessége felszólalni, és igaz jogunkat mind a bel- mind a külföldi közlönyökben a rágalmak ellen megvédeni.

X.

Vác, ápril 6-án.

T. szerkesztő ur!

Itteni hitközségünk, az utolsó évtizedben alakult hitközségek egyike, jelenleg közel 200 tagot számlál, és már több jótékony egylettel dicsekedhetik, mint jótékony férfi-beteg-egylettel, jótékony nő-egylettel stb., úgy szinte egy legsikeresebben működő 4 osztályu nyilvános főtanodával.

S így legnevezetesebb ez legérzékenyebb hiánya a helybeli hitközségnek, egy imaház, mert még most is azon helyiségben végezzük imánkat, melyet az akkor körülbelül 20 tagból álló gyarmat még 1845-ben bérelt ki. E tárgy igen gyakran lett már nyilvánosan megvitatta, és mindegyik előjáróság tett minden lehető kísérletet, hogy az imaházi építést lehetővé tegye, de mindkettő sikertelen maradt; a nyilvános megvitatás azért, mert azok, kiket a dolog leginkább illetne, soha sem, vagy csak nagyon ritkán vannak tekintettel hitfelekezeti közlönyeinkre; az előjáróságok törekvései pedig a község kebelében állandóvá vált pártszakadások végett, melyek minden csak egyértelemmel és közérővel létesíthető vállalatot, már létrejötte előtt megbuktatnak.

A legjobb indulattal, ugysis csak rossz oldalairól ismertetett hitközségünk iránt vezéreltetve, mindamelllett is átadom tudósításumat a nyilvánosságnak, bár csak valamivel szerencsésebb volna az előbbieknél és több méltánlyással találkozni.

Tebát a dologra!

On t. olvasóinak legnagyobb része bizonyosan azt fogja kérdezni: valljon egy 200 tagból álló község nem bírna-e építeni egy imaházat, midőn legközelebb oly községek, melyek csak ötven tagból vagy még kevesebből állanak, olyat építeni bírtak? Fájdalom nem!

A pártviszály nálunk annyira elbarapódzott, hogy az egyeseknek saját pártbeli elfogultságuk mellett helyes nézetük jogról és jogtalanságról nem lehet, s hol e helyes nézet hiányzik, ott nem lehet méltó Istentisztelet, ott nem lehet igazi jótékonyosság!

Híába folytatják sokan a szenteskedés palástja alatt e pártküzdelmeket, mintha a vallásért küzdenének! Csak személyes hírség és önzés való indokai e tusáknak! Mert szent vallásunk sem lényegében, de még kevésbé nevezetes régi szokásaiban sem veszélyeztetik, sem pedig a közigazgatás nem rossz! Itt nincs reformpárt, s valamennyien a régi rend fentartását óhajtják.

En egyébként bíró lenni nem akarok, és sem az egyik, sem a másik pártot nem mondom igazságosnak, hanem egy oly közvetítő javaslatot akarok tenni, mely mellett a két ellenséges pártot talán kiegyeztetni lehetne, és megszüntetni azon viszálykodásokat, melyek nem méltók vallásunkhoz, és senkinek sem válnak hasznára, legfeljebb csak ellenségeinknek mulatságára.

Javaslatomra térek, — óhajtom, hogy azt a község tagjai figyelemre méltassák.

Közudomásu dolog, hogy a jelenlegi előjáróság elleni ellenzék, ez ellen a hatóságoknál panaszt tett, melynek vizsgálat volt következménye. A vizsgálat azonban a panasznak teljes alaptalanságát derítette ki, mit is a jár. főszolgabíró ur az előjáróságra nézve leghizelgőbb kifejezésekben bizonyított, az előjáróságot további háborítlan hivataloskodásra utasítván.

De valljon e rendelet folytán is, lesz-e módjában az előjáróságnak a községi bonyodalomnak kívánatos megoldással végüket vetni, és az imaház építését megkezdeni? Én alig hiszem. Az ellenpárt nem szűnend meg épen ellenére cselekedni az előjáróság minden rendeletének, és a világi hatóságok sem igen fognak beavatkozni azok fentartása végett.

Én azt hiszem tehát, az előjáróság a köztgy érdekekben önkényt lépjen le; képeztessék azután olyan új előjáróság, melyben mindkét párt képviselve legyen, elnökül pedig választassék egy erélyes férfi; így megszüntendik a két fél közötti antagonizmus, helyre áll a béke, és felépül az imaház!

S ha egyszer imaházunk lesz, — a többi magától is megjön!
Reiser László.

Külföld.

Bécs, ápril 8-án.

K. P. A volt varsói rabbi, ft. Meisels ur már két hét óta itt tartózkodik. Ő, mennyire nekünk megismerni alkalmunk volt, a szigorú orthodoxiához ragaszkodik, s itt a lengyel imaházat látogatja, hol az istentiszteletet saját meggyőződése szerint végezheti. Itt létének okául azt mondják, hogy személyesen akarja hátláját, kieszközölt szabadságaért a trón számolyánál letenni.

Ft. rabbink Mannheim J. N. urnak egészségi állapota még mindig aggasztó, úgy látszik, hogy ereje elhagyja a nemes agastyánt. — Óvja őt a gondviselés!

A hitközségi előjáróság utolsó ülésében mégis, úgy hallatszik, elhatározottat egy izraelita néptanodának alapítása. Mily helyt közelebbet tudandók a dologról, el nem mulasztandom azt önnel, t. szerkesztő ur, közölni.

Vegyes hírek.

* Nagyváradról vett távirati sürgöny tudósít, hogy a nagyvárad magyar-zsidó község imaháza Bécsből jött rendelet folytán f. hó 13-kán hatóságilag ismét megnyitott. — Következtethetjük ebből, hogy a vizsgálat kiderítette az e községre szórt gyanúsítások alaptalanságát, valamint nem tartózkodhatunk azon való hálás örömtünk kifejezésétől sem, hogy a m. kormány nem késett a rágalmazott ártatlanságnak elégtételt szerezni!

— Az Izraelita-Magyar-Egyletben, a tanügyi értekezletre való előkészületek miatt, e héten nem lesz felolvasás.

— Ismét hitközségünk egyik érdemdus veteránját kísértük örök nyugalomra. — Hirschler Salamon ur, chevragondnok, a temkezési egyletnek alapítója, árvák atyja stb. f. hó 15-kén életének 87-ik évében jobb létre szenderült. — Porhüvelyével hitközségünk történetének egy jelentékeny szakaszát tettük át a „multnak“ birodalmába. Béke poraira!!!

Szerkesztői és kiadói levelezés.

F. H. urnak Déván. A hiányzó számok csak a postán tévedhettek el; másodsor is elküldtük. A cikket adnunk, bár mennyire sajnáljuk, lehetetlen.

HIRDETÉS.

Izraelita szülőknek.

Felsőbb helyről engedélyezett kereskedelmi iskolában a nyári folyam f. hó 24-én kezdődik, a beírások f. hó 17-én. A kereskedelmi és realiskolai tantárgyak oktattnak. Több tantárgy, különösen pedig irály, kereskedelmi írásbeli feladatok, és a magyarok története magyar nyelvben adatnak elő.

A tanmódszer, mely szerint a tantárgyak nálam előadatnak, csak is szellemképző.

A nyilvános iskolákban slendriánnak intézetemben nincsen helye.

Dr Fischer J. L.

Felsőbb helyről engedélyezett real- és kereskedelmi iskolának igazgatója. Az erdélyi természettudományi társulat rendes tagja, több geográfiai egyesületeknek tagja.

(1—2)